

HARIDUS- JA NOORTEAMET

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

VALDKONDADE ÜLENE KOOSTÖÖMUDEL HARIDUSASUTUSTE TOETAMISEKS KRIISIS

Tiina Talussaar
Haridus- ja Noorteamet
Rajaleidja

Traumateadliku lähenemise toetamine haridussüsteemis 2014-2021.1.05.23-0231

Hädaolukord

- on sündmus või sündmuste ahel,
- mis ohustab haridusasutuses viibivate isikute elu ja tervist,
- kahjustab oluliselt keskkonda
- või tekitab ulatuslikku majanduslikku kahju.

HOLP- härdaolukorra lahendamise plaan

Kriis on:

- ootamatult tekkinud
- raske olukord/ ohuolukord haridusautuses,
- harjumuspäraselt kasutatud oskused ja võimed osutuvad ebaefektiivseks
- tavapärane töökorraldus on võimatu või oluliselt takistatud.
- Inimene tunneb, et tema kogemused ja oskused ei ole piisavad toimunu mõistmiseks ja sellega toimetulekus.

viib inimese psüühilisest tasakaalust välja

põhjustab ebatavaliselt tugevaid emotsioone ja kehalisi reaktsioone

Kriitiline sündmus haridusasutuses võib olla näiteks:

- lapsi puudutanud õnnetus kogukonnas;
- õpilase kadumine;
- tabu-teemade esiletulek;
- relva kasutamine haridusasutuses;
- pommiähvardus;
- tulekahju;
- lõhkekeha (laadne asi);
- vägivaldne(sed) isik(ud);
- suurem kaklus;
- ähvardamine;
- loomarünnak;
- loodusõnnetus;
- varing;
- liiklusõnnetus;
- surm (haigus, õnnetus, enesetapp, enesetapukatse);
- massiõnnetus;
- äkiline haiguspuhang/mürgistus/üledoos sh vaimne haigestumine;

Kriisitöö

Kriisitöö on ühiskonna baasilise turvalisuse hoidja.

Kriisitöö eesmärk haridusasutuses on:

- tavaelu võimalikult kiire taastamine,
- ärevuse vähendamine,
- turvalisuse taastamine nii lastel kui õpetajatel,
- juhtumi osaliste jõustamine,
- kollektiivi ühtsustunde ja vastastikuse toetamise edendamine.

MIKS? Traumakogemuse integreerimine ja trauma mittesoovitud tagajärgede ennetamine.

Trauma

- sündmus, sündmuste jada või asjaolude kogumi,
- mida indiviid kogeb füüsiliselt või emotsionaalselt kahjuliku või ähvaravana
- ja millel on püsivad kahjulikud tagajärjed inimese toimimisele
- ning vaimsele, füüsilisele, sotsiaalsele, emotsionaalsele seisundile või vaimsele heaolule.

(SAMHSA - Substance Abuse and Mental Health Services Administration).

Trauma

- Trauma on subjektiivne kogemus. See pole juhtum ise.
- Inimeste reaktsioonid ning tunded võivad kardinaalselt erineda, ka siis kui kogetakse sama sündmust.
- Trauma on see kui koged midagi, liiga palju, liiga kiiresti, liiga vara.
- Trauma on närvisüsteemi reaktsioon juhtunule.
- Trauma on distress, mis ületab organismi toimetulekuvõime.
- Traumeerumine on traumajuhtumi ebaõnnestunud integratsiooni tagajärg.

Igale traumale on eelnenud kriis, kuid iga kriis ei põhjusta alati ja kõigil traumasid

Kriis ja trauma

Iga kriis ei põhjusta alati ja kõigil traumasid.
Igale traumale on eelnenud kriis.

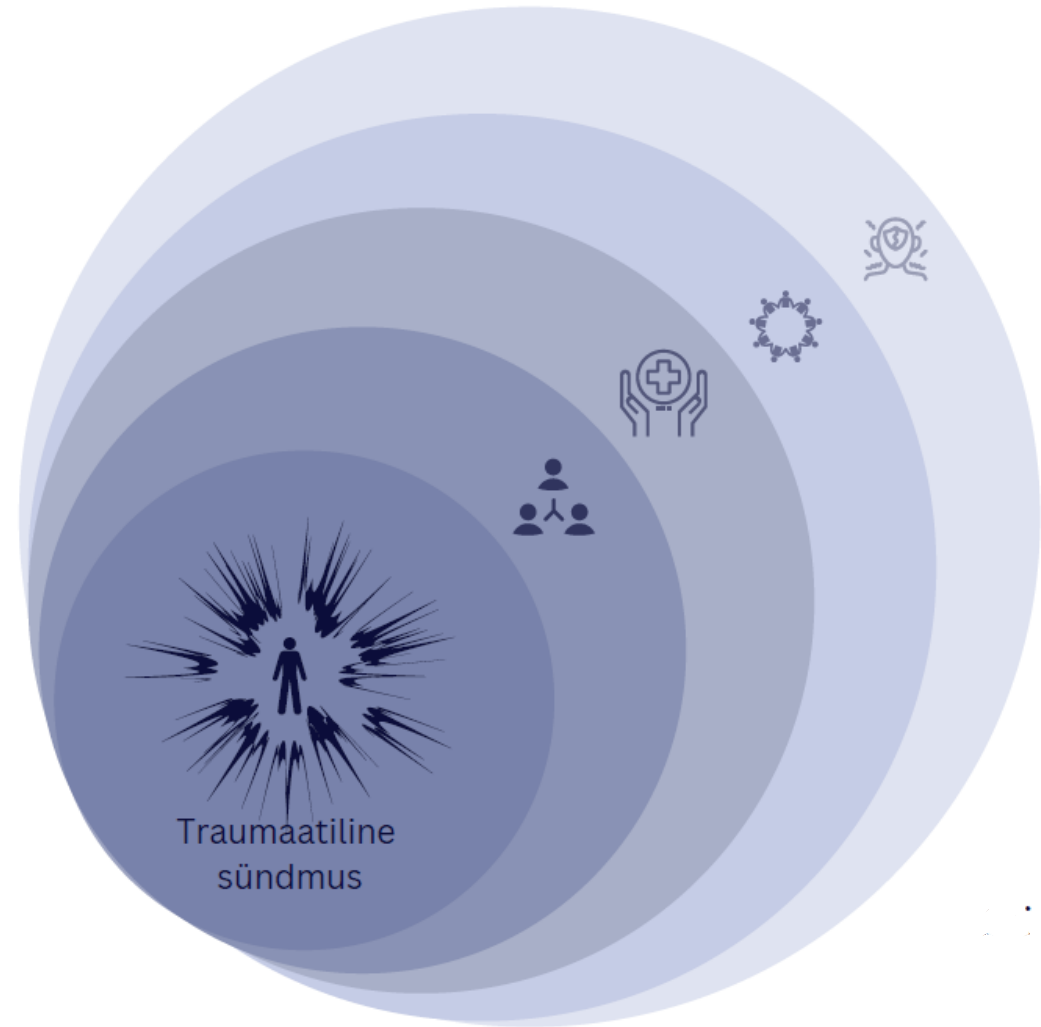
Käitumisprobleemid
Õpiraskused

Hirm
Ärevus
Üksindus
Lootusetus
Süütunne
Häbitunne

Mõjutatute ring

Mõjutatud on mitte ainult kooliklass või lasteaiarühm, vaid kogukond tervikuna.

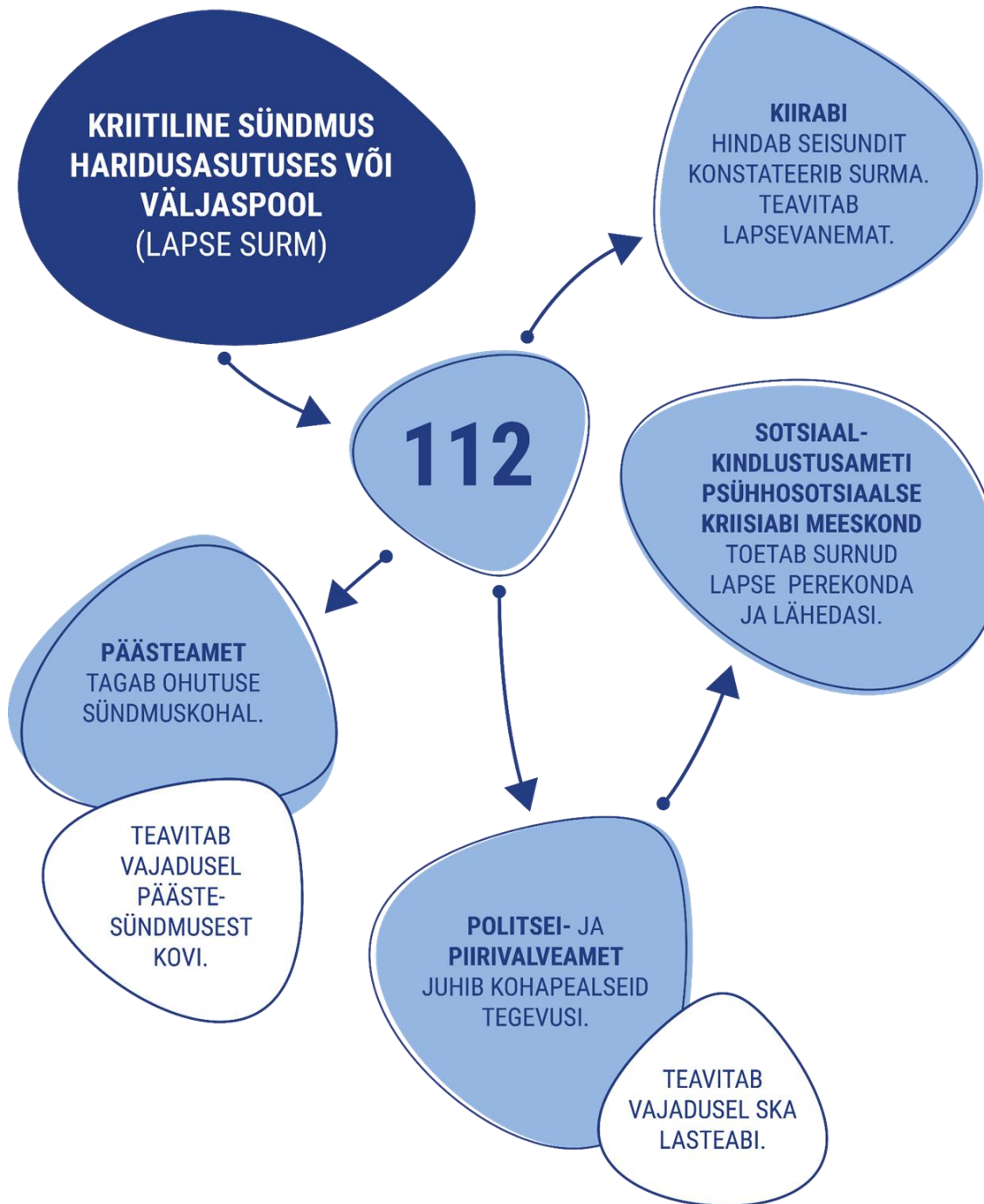
Joonis: Traumast mõjutatute ring (Trauma Ripple Effect, Pulley, 2019)

Valdkondade ülene koostöömudel haridusasutuste toetamiseks kriiside korral

- Termin "valdkondade ülene," tähendab koostööd erinevate valdkondade esindajate ja tasandite vahel (haridus, tervis, sotsiaal, õigussüsteem jne).
- Valdkondade ülene koostöömudel võimaldab erinevatel riigiasutustel ja osapooltel tegutseda vastavalt haridusasutuse vajadustele ja kohalikule olukorrale.
- Mudeli aluseks on lapse surmajuhtum.
- Koostöö erinevate asutuste vahel:
  - Häirekeskus,
  - Kiirabi,
  - Päästeamet,
  - Politsei- ja Piirivalveamet,
  - Sotsiaalkindlustusamet,
  - Kohalik omavalitsus,
  - Väline abistaja (nt Rajaleidja),
  - Haridusasutus.

Milleks valdkondade ülene koostöömudel?

- Praktiline vajadus selgitada osapoolte rolle ja tegevusi kriiside korral.
- Kriisitöö on oluline, see parandab laste heaolu, kohanemist ja õpiedu ning ennetab käitumis- ja õpiraskusi.
- Kriisitöö aitab ennetada trauma pikaajalisi kahjulikke tagajärgi sh kõrgemat terviseprobleemide riski kogu elu jooksul.

**KRIITILINE SÜNDMUS
HARIDUSASUTUSES VÕI
VÄLJASPOOL
(LAPSE SURM)**

112

KIIRABI
HINDAB SEISUNDIT
KONSTATEERIB SURMA.
TEAVITAB
LAPSEVANEMAT.

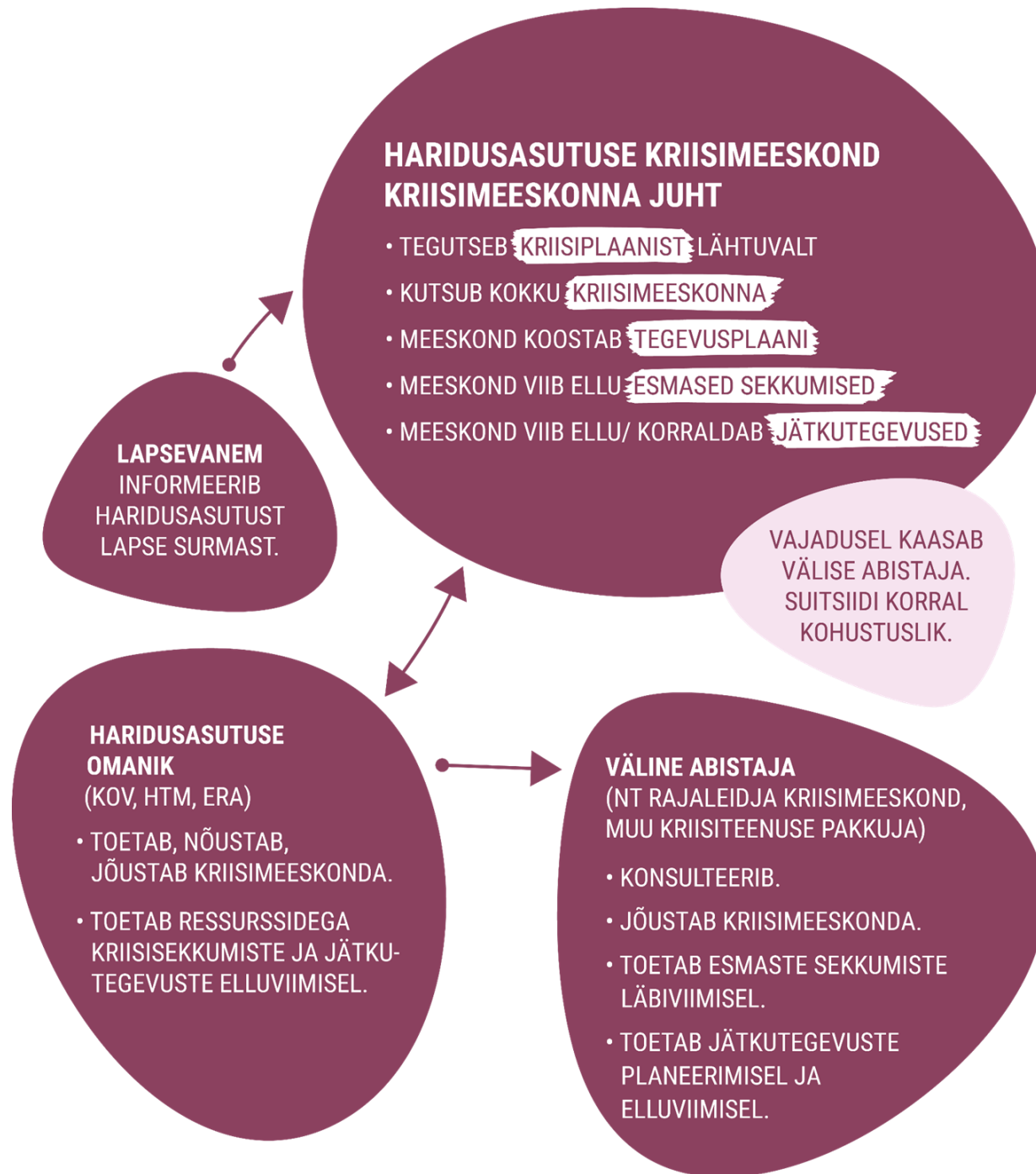
**SOTSIAAL-
KINDLUSTUSAMETI
PSÜHHOSOTSIAALSE
KRIISIABI MEESKOND**
TOETAB SURNUD
LAPSE PEREKONDA
JA LÄHEDASI.

**POLITSEI- JA
PIIRIVALVEAMET**
JUhib KOHAPEALSEID
TEGEVUSI.

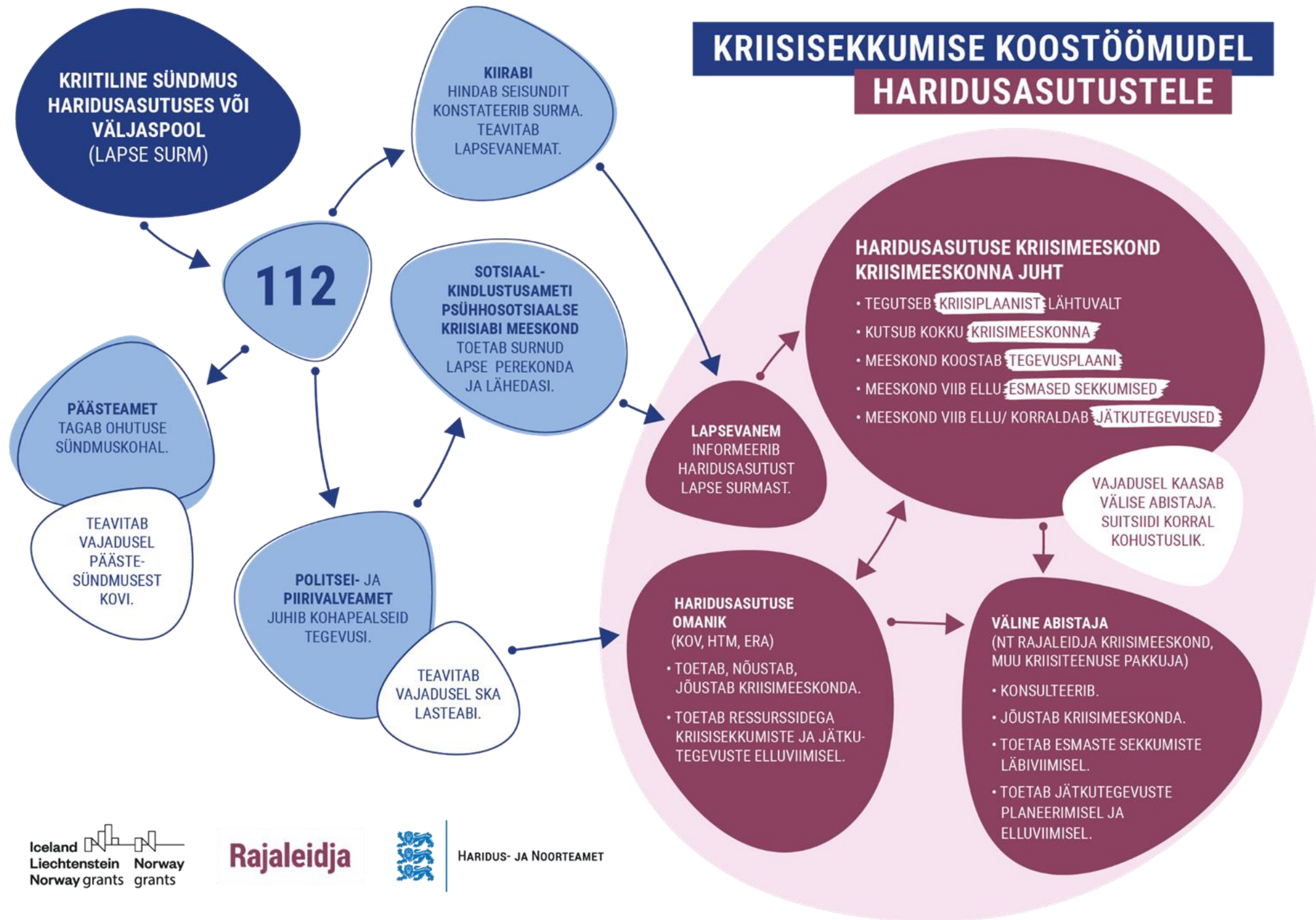
PÄÄSTEAMET
TAGAB OHUTUSE
SÜNDMUSKOHAL.

TEAVITAB
VAJADUSEL
PÄÄSTE-
SÜNDMUSEST
KOVI.

TEAVITAB
VAJADUSEL SKA
LASTEABI.

KRIISISEKKUMISE KOOSTÖÖMUDEL HARIDUSASUTUSTELE

Igas tammetõrus on peidus tammepuu.

HARIDUS- JA NOORTEAMET

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

TÄNAN!

Tiina.Talussaar@harno.ee

56940395